

Amela Hasić Imamović^{1*}

BRAČNA STEČEVINA U PORODIČNOM ZAKONODAVSTVU U BOSNI I HERCEGOVINI

Sažetak

Predmet proučavanja u ovom radu jesu odnosi bračnih partnera vezani za režim sticanja imovine u braku. Bračna stečevina, između ostalog, predstavlja logičnu posljedicu trajanja jednog braka. Rad je nužan čimbenik sticanja bračne stečevine, ali pri tome nije značajna vrsta rada, rezultati i trajanje rada. Trajanje bračne zajednice je također bitan sastojak sticanja bračne stečevine, ali ga treba razlikovati od trajanja braka.

U radu se razmatraju rješenja za status imovine stečene tokom trajanja bračne zajednice, a koja nisu precizno normirana u važećim porodičnim zakonima. Sam način sticanja prava vlasništva (originarni i derivativni) utiče i na tumačenje statusa imovine stečene za vrijeme trajanja bračne zajednice. Pronalazak i prisvojenje tuđih ili ničijih stvari utiču na status takve imovine i tumačenje njezine pravne prirode. Pokušava se utvrditi i pravna priroda prava iz životnog osiguranja, prava na osnovu dionica i dividende privrednog društva.

Ključne riječi: bračna stečevina, bračna zajednica, uslovi sticanja, su-vlasništvo.

1)[□] Mr.iur, Stručni savjetnik za upravno rješavanje i normativno - pravne poslove u Ministarstvu privrede Tuzlanskog kantona

I UVOD

Brak je lični, ali i imovinski odnos bračnih partnera. Imovinski odnosi bračnih partnera oduvijek su stvarali brojne dileme u stručnoj javnosti, ali i u javnosti uopće, te su bili predmetom različitih sudske postupaka i samim time izazivali dileme i u sudskej praksi. Imovinski odnosi između bračnih i vanbračnih partnera, te roditelja i djece na teritoriji Bosne i Hercegovine su uređeni: Porodičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine² (dalje: PZFBiH), Porodičnim zakonom Republike Srpske³ (dalje: PZRS) i Porodičnim zakonom Brčko Distrikta⁴ (dalje: PZBD). U pravu Bosne i Hercegovine su predviđeni zakonski i ugovorni bračni imovinski režimi.

Zakonski imovinski režim se primjenjuje ukoliko ga bračni partneri ne isključe bračnim ugovorom. U porodičnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini prihvaćen je režim zajednice imovine. Bračni partneri mogu imati bračnu stečevinu i posebnu imovinu. Ovaj režim je u načelu vrlo jednostavno riješen i naizgled ne postoje dileme o statusu imovine bračnih partnera. Međutim, ukoliko uzmememo u obzir sam način sticanja imovine za vrijeme trajanja bračne zajednice, postoje određene teorijske sumnje o karakteru takve imovine. Za neku imovinu bračnih partnera zakonske odredbe su precizno odredile njezin status, bilo da se radi o bračnoj stečevini ili posebnoj imovini bračnog partnera, ali su izvan zakonske regulative ostala neka pitanja kao što su prava iz životnog osiguranja, prava na osnovu dionica i dividende privrednog društva.

Korisno je usporediti porodične zakone entiteta i Porodičnog zakona Brčko Distrikta BiH jer između ovih zakona postoje značajne materijalnopravne razlike, kako bi se eventualno mogli iznijeti određeni prijedlozi *de lege ferenda*.

1. Pojam bračne stečevine

„Bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice kao i prihodi iz te imovine.“⁵ U PZBD je

2) Porodični zakon Federacije BiH, „Službene novine Federacije BiH“, broj 35/05, 41/05, 31/14.

3) Porodični zakon Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 54/02, 41/08.

4) Porodični zakon Brčko Distrikta, „Službeni glasnik Brčko Distrikta“, broj 23/07.

5) Član 251., stav 1., PZFBiH

na identičan način određen pojam bračne stečevine, iako je upotrijebljen naziv bračna tekovina.⁶ Za razliku od dva ranije navedena porodična zakona, u PZRS imovina koju su bračni supružnici stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.⁷

Bračna stečevina može nastati samo u braku. Nastanak bračne stečevine se veže za postojanje dva elementa: za način njenog sticanja i za vrijeme njenog sticanja. Bračna stečevina se stiče radom oba bračna partnera. Pojam rada treba tumačiti ekstenzivno, a ne samo kao ekonomsku kategoriju kojom se stvaraju nove vrijednosti.⁸ Rad može biti pojedinačan i zajednički, neposredan i posredan.⁹ Zajednički rad postoji kada oba bračna partnera obavljaju iste ili različite međusobno povezane poslove u određenoj djelatnosti (npr. na zajedničkom poljoprivrednom imanju, u advokaturi, u istom preduzeću kao proizvodni radnici i sl.). Pojedinačan (samostalan) rad je rad svakog bračnog partnera pojedinačno (npr. na temelju radnog odnosa).

Neposredan rad je neposredno stvaranje nove, konkretnе vrijednosti, koja se može iskazati u obliku plaće, dobiti i sl. Posredan rad je onaj kojim se ne stvara nova vrijednost, već se njegovim vršenjem omogućava drugom bračnom partneru da radi i stiče zaradu (briga za djecu, organizacija i briga za tekuće potrebe domaćinstva, održavanje domaćinstva spremanjem i kuhanjem, moralna podrška, društvena pratnja visoko rangiranog bračnog partnera).¹⁰

Moguće su i situacije u kojima bračni partneri imovinu stvaraju prisvojenjem i nalazom tuđih stvari ili sakupljanjem plodova (npr. gljiva, šumskog voća i drugih šumskih plodova) od kojih bi zaradili novac njihovom prodajom. Prisvojenjem (okupacijom) će na pokretnoj stvari koju nikо nema u svom vlasništvu, steći vlasništvo osoba koja uzme tu stvar u

6) „Bračnu tekovinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihod iz te imovine“ (Član 228. stav 1. PZBD)

7) Član ۲۷۰. stav ۱ PZRS

8) M. Janjić-Komar/ R. Korać/ Z. Ponjavić, *Porodično pravo*, Nomos, Beograd, 1999, 361.

9) Ocjenjujući rad bračnih partnera, sudska praksa se izjašnjaval-a: „Što se tiče doprinosa tužilje i pored toga što rad tužilje nije bio vezan neposredno za sticanje prihoda, to nije bilo od značaja za sticanje imovine, jer je tužilja obavljajući domaće radove, omogućila tuženom da se posveti svom poslu“ (Odluka VS Makedonije Rev. 1356/86 od 16.12.1986.)

10) M. Alinčić *et al.*, *Obiteljsko pravo – II izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine Zagreb, 2006, 495.

samostalan posjed s namjerom da je prisvoji, ako zakonom nije drugačije određeno.¹¹ Nađenu stvar nalaznik može steći u vlasništvo pod pretpostavkama za sticanje putem dosjelosti, s tim da je njegov posjed nađene stvari savjestan ako ne zna niti bi morao znati čija je stvar.¹² Primjenom kriterija rada kao presudnog u prosuđivanju je li neka imovina bračna stečevina ili posebna imovina bit će i različit status te imovine. Ukoliko je bračni partner slučajno pronašao vrijedan predmet, on će postati njegova posebna imovina. Međutim, ukoliko on profesionalno sakuplja stare i napuštene stvari, one, kao i vrijednost dobivena njihovom prodajom smatraće se bračnom stečevinom. Ako se bračni partner bavi ribolovom ili sakupljanjem plodova (gljiva, šumskog voća) i potom ih prodaje na tržnici, oni, kao i novac dobiven njihovom prodajom su bračna stečevina, jer su ribolov te traženje i sakupljanje plodova jedan od neposrednih oblika rada.¹³

Izuzeци od pravila o radu kao načinu stjecanja bračne stečevine su sljedeći:¹⁴

1. Prihodi iz bračne stečevine bez obzira da li su stečeni radom ili na drugi način ulaze u sastav bračne stečevine. Tako će u bračnu stečevinu ući plodovi dobijeni radom bračnih partnera na poljoprivrednom zemljištu koje čini bračnu stečevinu¹⁵, kamate od štednih uloga (koji su bračna stečevina), zakupnina nad stanom ili kućom (koji su bračna stečevina), naknada za ustanovljeno pravo služnosti na teret nekretnine koja je bračna stečevina¹⁶, naknada za oštećenje predmeta bračne stečevine i slično.

11) Član 118. stav 1. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH, "Službene novine Federacije BiH", broj 67/13,102/13.

12) Član 115. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH

13) D. Hrabar, Status imovine bračnih drugova – neka pitanja i dvojbe, *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse*, Godišnjak 9., 2002., 48.

14) N.Traljić/ S. Bubić, *Bračno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007. 72.

15) Priplod od stoke, koju je jedan bračni partner unio u zajednicu, najčešće predstavlja bračnu stečevinu. Ovo stoga što u gajenju i podizanju priploda stoke učestvuju po pravilu oba bračna partnera. Treba istaći da priplod od domaće životinje nastaje tek odvajanjem – rađanjem. Ako je zajednica prekinuta prije odvajanja, drugi bračni partner ne stiče pravo na priplod, već samo tražbeno pravo na povećanu vrijednost stoke. Prema: M. Počuća, Zajednička imovina supružnika, *Glasnik advokatske komore Vojvodine*, 84:2/2012, 143.

16) „Ako se poslužno dobro nalazi u suvlasništvu, potrebna je suglasnost svih suvlasnika, jer zasnivanje stvarnih služnosti spada u poslove koji premašuju okvir redovnog upravljanja.“ (Vidi šire: Stjecanje prava služnosti,M. Vedriš/ P. Klarić, *Gradiško pravo - Opći dio, stvarno, obvezno i naslijedno pravo - Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 1996. 242.).

2. Pokloni trećih osoba učinjeni za vrijeme trajanja bračne zajednice (u novcu, stvarima, pružanju pomoći radom i sl.) ulaze u bračnu stečevinu, bez obzira na to koji ih je bračni partner primio, ukoliko drugačije ne proizilazi iz namjene poklona ili se iz okolnosti u momentu davanja poklona može zaključiti da je poklonodavac želio učiniti poklon samo jednom od bračnih partnera.¹⁷ Pokloni učinjeni mладencima predstavljaju njihovu zajedničku imovinu, osim ako iz izričito izražene namjere poklonodavca proizilazi da je poklon učinjen samo jednom od njih.¹⁸

3. Dobitak od igara na sreću je bračna stečevina.¹⁹ Ovo rješenje je pravičnije i praktičnije u odnosu na ranije rješenje kada je „sretni dobitnik mogao dokazivati da je u igru ulagao sredstva iz posebne imovine“²⁰, jer je teško dokazati da li je ulog dat iz posebne imovine ili iz bračne stečevine. Trenutak sticanja treba vezati za objektivnu činjenicu postojanja zajednice života bračnih partnera u vrijeme kada je neizvjesna okolnost nastupila (npr. u trenutku izvlačenja dobitnika). Nije od značaja da li je zajednica života postojala u vrijeme kada je dobitak zaista isplaćen, odnosno kada je

Ako poslužno dobro predstavlja bračnu stečevinu, za zasnivanje prava služnosti je potrebna saglasnost oba bračna partnera.

17) Član 251., stav 2. PZFBiH, Član 270., stav 6. PZRS, Član 228., stav 2. PZBD.

18) „Donatorska sredstva uložena u imovinu bračnih drugova su zajednička imovina stečena u braku. Kod činjeničnih utvrđenja koja proizilaze iz provedenih dokaza; da su parnične stranke u toku trajanja bračne zajednice sagradile 1978. godine porodičnu zgradu i šupu, da je brak parničnih stranaka razveden dana 24.5.2001. godine, da parnične stranke od 1993. godine ne žive zajedno, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da imovina parničnih stranaka je zajednička, znači, i u vrijeme kada je tražen povrat imovine, koju zbog ratnih dejstava parnične stranke nisu posjedovale, kao i u vrijeme kada je za tu imovinu dodijeljena humanitarna pomoć, odnosno donacija i izvršen popravak oštećene imovine. Iz takvih utvrđenja pravilan je zaključak da su ta ulaganja - donatorska, učinjena na zajedničkoj imovini. Pri tome nije relevantno ko je od bračnih drugova podnio zahtjev za povrat imovine, zahtjev za donaciju i na čije ime je glasila donacija te ko je od bračnih drugova potpisao sporazum o rekonstrukciji objekta. Iako je te radnje obavio tuženi, on time nije mogao sebi pribaviti pravo na veći udio u zajedničkoj imovini, jer i u vrijeme rekonstrukcije 2000. godine, kuća je bila zajednička imovina stečena u braku i donatorska sredstva uložena u tu imovinu su imovina bračnih drugova“ (Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev-801/04 od 08.12.2005., objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH 2006/1:6).

„Pokloni trećih osoba ulaze u bračnu stečevinu bez obzira koji ih je bračni partner primio i od koga, ukoliko se ne dokaže da je taj poklon učinjen samo jednom bračnom drugu“ (Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: Rev. 580 p 900294 08 od 09.02.2010., objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH 2010/1:6).

19) Član 251., stav 3. PZFBiH, Član 270., stav 3. PZRS, Član 228., stav 3. PZBD.

20) N. Tešić, O zajedničkoj imovini supružnika, *Pravni život*, 10/2006, 267.

dobitnik preuzeo nagradu.²¹

4. Prihodi od intelektualnog vlasništva ostvareni za vrijeme trajanja bračne zajednice su bračna stečevina.²² U intelektualno vlasništvo ulaze autorska i srodnna prava²³, te industrijsko vlasništvo. „Autorsko djelo (po-put notnog zapisa neke pjesme, skulpture, slike) je posebna imovina autora, ali imovinska korist, imovinska naknada za pravo izvođenja, novac stečen prodajom skulpture, jest bračna stečevina.“²⁴

Drugi konstitutivni element bračne stečevine jeste vrijeme njenog sticanja. Bračna stečevina se stiče tokom trajanja bračne zajednice, bez obzira na činjenicu da li je brak punovažan ili nije. Međutim, ukoliko je brak nepostojeći, imovina koja se stekne u toku zajedničkog života „bračnih partnera“ neće se smatrati kao bračna stečevina, osim ako se na ovaj „brak“, odnosno na imovinu stečenu u njemu, mogu primijeniti odredbe o vanbračnoj zajednici, odnosno o vanbračnoj stečevini.²⁵ Za sticanje bračne stečevine nije dovoljno samo da brak formalno postoji, već da postoji i faktički. Za postojanje bračne zajednice potrebna je volja bračnih drugova (*animus*), pa ako oni i ne žive u istom domaćinstvu (kada neko od njih radi u drugoj državi ili mjestu zbog prirode posla), a žele živjeti kao bračni drugovi, smatra se da bračna zajednica postoji.²⁶

Kada između bračnih partnera dođe do prekida zajednice života, prekida

21) *Ibid.*, 268.

22) Član 251., stav 4. PZFBiH, Član 270., stav 4. PZRS, Član 228., stav 4. PZBD.

23) Članom 4. Zakona o autorskom i srodnim pravima u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH broj 63/10“) normirano je da se autorskim djelom smatra individualna duhovna tvorevina iz oblasti književnosti, nauke i umjetnosti bez obzira na vrstu, način i oblik izražavanja, ako ovim zakonom nije drugačije određeno. Autorskim djelom smatraju se naročito: pisana djela (književni tekstovi, studije, priručnici, članci i ostali napisи, kao i kompjuterski programi); govorna djela (govori, predavanja, propovijedi i druga djela iste prirode); dramska, dramsko-muzička i lutkarska djela; koreografska i pantomimska djela; muzička djela s riječima ili bez riječi; audiovizuelna djela (filmska djela i djela stvorena na način sličan filmskom stvaranju); djela likovnih umjetnosti (crteži, slike, grafike, kipovi i druga djela iste prirode); djela arhitekture (skice, planovi, nacrti i izgrađeni objekti); djela svih grana primijenjenih umjetnosti, grafičkog i industrijskog oblikovanja; fotografска djela i djela proizvedena postupkom sličnim fotografском; kartografska djela; prezentacije naučne, obrazovne ili tehničke prirode (tehničke skice, planovi, grafikoni, formulari, ekspertize, nalazi vještaka, prezentacije u plastičnom obliku i druga djela iste prirode).

24) M. Alinčić *et al.*, 496.

25) N. Traljić/ S. Bubić, 75.

26) M. Alinčić *et al.*, 497.

se i sticanje bračne stečevine. Izuzetno, bračna stečevina može biti stečena i prije zaključenog braka, u vanbračnoj zajednici života. Ako vanbračni partneri zaključe brak, imovina koju su stekli za vrijeme trajanja vanbračne zajednice, zajedno sa imovinom koju su stekli tokom trajanja bračne zajednice smatramo bračnom stečevinom. Iz istih razloga će se zajedničkom imovinom smatrati i ona imovina koju su supružnici stekli posle prestanka braka, razvodom ili poništenjem, ako nastave da žive u zajednici života.²⁷ Trajanje bračne zajednice je teško utvrditi ukoliko se o tome spore bračni partneri, te je to jedan od složenijih zadataka sudske prakse, kao uostalom i pitanje od kojeg je trenutka započela vanbračna zajednica.²⁸

2. Priroda i predmet bračne stečevine

Prema PZFBiH i PZBD bračna stečevina je po svojoj prirodi suvlasništvo.²⁹ Suvlasništvo postoji kada nepodijeljena stvar pripada dvjema ili više osoba, tako da je dio svake od njih određen srazmjerno cjelini (idealni dio).³⁰ PZFBiH i PZBD predviđaju jednake suvlasničke dijelove bračnih partnera u bračnoj stečevini. Ovakva zakonska rješenja uklanjaju u sudske prakse probleme koji su nastajali pri podjeli imovine jer dolazi do skraćivanja dugih sudske sporova o tome koliki je doprinos svakog bračnog partnera u sticanju sporne imovine (kao što je bio slučaj po ranije važećem Porodičnom zakonu BiH). Nedostatak neoborive pretpostavke o jednakim suvlasničkim dijelovima mogao bi biti u slučaju ako je jedan bračni partner radio i povećavao vrijednost bračne stečevine, a drugi nije ništa doprinosio. U slučaju podjele, bračni partner koji je radio bi bio oštećen. Međutim, ovaj nedostatak se može otkloniti ugovaranjem drugačijeg načina podjele bračne stečevine.

Ukoliko je u zemljšne knjige kao vlasnik stečevine upisan jedan bračni

27) Z. Ponjavić, *Porodično pravo*, Pravni fakultet u Kragujevcu, Kragujevac, 2005. 363.

28) V. Belaj, Stjecanje imovine (vlasništva) u bračnoj i izvanbračnoj zajednici, *Zbornik Pravnog fakulteta sveučilišta u Rijeci*, 26:1/2005, 345.

29) Član 252. stav 1. PZFBiH: „Bračni partneri su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini ako nisu drukčije ugovorili“; Član 229. stav 1 PZBD: „Bračni partneri su u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnim tekvinama, ako nisu drugačije ugovorili.“

30) Član 25. Zakona o stvarnim pravima FBiH: „Suvlasništvo postoji kada dvije ili više osoba imaju pravo vlasništva na istoj stvari svaki prema svom udjelu srazmjerno cjelini (idealni dio). Ako suvlasnički dijelovi nisu određeni pretpostavlja se da su jednaki.“ Član 53. stav 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima Brčko Distrikta, „Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH“, broj 11/01, 8/03, 40/04 i 19/07.

partner, drugi bračni partner može zahtijevati ispravku upisa, u skladu sa Zakonom o zemljišnim knjigama FBiH.³¹

Prema PZRS, imovina koju bračni supružnici steknu radom tokom bračne zajednice i na drugi način normiran u zakonu, zajednička je imovina.³² „Zajednička svojina je svojina dva ili više lica (zajedničari) na istoj stvari čiji udjeli nisu određeni, ali su odredivi.“³³ Svakom od bračnih supružnika pripada po jedna polovina zajedničke imovine.³⁴ Za razliku od PZFBiH i PZBD, kod kojih je pravna pretpostavka o veličini suvlasničkih dijelova neoboriva, u PZRS pravna pretpostavka da svakome od bračnih supružnika pripada po jedna polovina zajedničke imovine je oboriva.³⁵ „Svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika.“³⁶ Rješenja PZFBiH i PZBD o određivanju prirode bračne stečevine kao suvlasništva sa jednakim suvlasničkim dijelovima imaju više prednosti u poređenju sa rješenjem PZRS koji ovu imovinu normira kao zajedničku, uz mogućnost zahtijevanja da se pri podjeli ove

31) Član 252. stav 3. PZFBiH

32) Član 270. PZRS

33) Član 43., stav 1. Zakona o stvarnim pravima Republike Srpske, „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 124/08 i 58/09

34) Član 272. stav 1. PZRS

35) Obiteljski zakon Republike Hrvatske, „Narodne novine Republike Hrvatske“, broj 103/15, u članu 36. stav 3. sadrži identična rješenja kao PZFBiH i PZBD: „Bračni drugovi su u jednakim dijelovima suvlasnici bračne stečevine, ako nisu drukčije ugovorili.“

Porodični zakon Republike Srbije, „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 18/05, 72/11, 6/15, u članu 180. normira da u slučaju ako supružnici ne mogu da se sporazumiju o diobi zajedničke imovine, diobu zajedničke imovine vrši sud. Pretpostavlja se da su udjeli supružnika u zajedničkoj imovini jednakci. Veći udio jednog supružnika u sticanju zajedničke imovine zavisi od njegovih ostvarenih prihoda, vođenja poslova u domaćinstvu, staranja o djeci, staranja o imovini te drugih okolnosti od značaja za održavanje ili uvećanje vrijednosti zajedničke imovine.

Porodični zakon Crne Gore, „Službeni list Republike Crne Gore“, broj 01/07, u članu 294. normira sljedeće: „Ako ne dođe do sporazuma, imovina bračnih drugova dijeli se na jednakе djelove. Na zahtjev bračnog druga koji dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno i značajno veći od doprinosa drugog bračnog druga, sud će zajedničku imovinu podijeliti prema doprinosu svakog od njih. Pri utvrđivanju udjela svakog bračnog druga sud će voditi računa ne samo o prihodima i zaradi svakog bračnog druga, već i o pomoći jednog bračnog druga drugome, o radu, domaćinstvu i porodicu, o brizi oko vaspitanja i podizanja djece, kao i o svakom drugom vidu rada i saradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine.“

36) Član 273. stav 1. PZRS

imovine odredi veći dio od polovine. Primjena pretpostavke o jednakim udjelima u sudskoj praksi uklanja probleme koji nastaju pri podjeli ove imovine. Dokazivanje udjela u ovoj imovini za posljedicu ima dugo trajanje sudskih postupaka, produženje neizvjesnosti bračnih partnera i visoke sudske troškove.

Predmet bračne stečevine mogu biti stvarna i obligaciona prava. Od stvarnih prava u ovu imovinu ulaze:³⁷

- pravo vlasništva nad pokretnim i nepokretnim stvarima;
- založno pravo, pravo služnosti, pravo etažne svojine;
- plata (zarada, honorar) koju za svoj rad dobija bračni partner;³⁸
- plodovi s bračne stečevine bez obzira jesu li nastali radom ili ne;
- plodovi s posebne imovine koji su rezultat rada oba bračna partnera;

Od obligacionih prava u bračnu stečevinu ulaze potraživanja i dugovi nastali u vezi sa bračnom i porodičnom zajednicom i bračnom stečevinom.³⁹

U slučaju otkupa stana u toku trajanja zajednice života od strane jednog bračnog partnera, taj bračni partner ne postaje isključivi vlasnik stana, već predmetni stan ulazi u režim bračne stečevine.⁴⁰ Bračnu stečevinu čine i

37) N. Traljić/ S. Bubić, 77.

38) Naknade koje profesionalni sportista i sportista amater dobiju na ime zaključenja ugovora sa sportskom organizacijom ulaze u zajedničku imovinu. U zajedničku imovinu ulaze i naknada zaposlenom tokom plaćenog odsustva, naknada zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad (bolovanje porodičko odsustvo), otpremnina zbog odlaska u penziju, naknada štete zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja i jubilarne nagrade. Prema: N. Tešić, 264.

39) N. Traljić/ S. Bubić, 77.

40) „Pravo na otkup stana ulazi u režim zajedničke imovine bračnih partnera, pri čemu porijeklo sticanja stanarskog prava prije zaključenja ugovora o otkupu stana nije od uticaja. Za pitanje sticanja bračne stečevine mjerodavna je odredba člana 251. stav 1. Porodičnog zakona FBiH, kojom je propisano da bračnu stečevinu čini imovina koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine. Identično rješenje sadržavala je i odredba člana 264. stav 1. ranijeg Porodičnog zakona, važećeg u vrijeme nastanka spornog materijalno-pravnog odnosa. Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo propisani su uslovi i način prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Odredbom člana 11. navedenog zakona propisano je da supružnici mogu kupiti stan zajedno, a jedan od njih samo uz saglasnost drugog. Pravo na otkup stana za tuženog je nastalo na osnovu zakona u vrijeme dok je tuženi bio sunositelj stanarskog prava. To pravo je po svojoj prirodi bilo imovinsko pravo, koje je svoga nositelja ovlašćivalo da otkupi stan i da na tom pravnom osnovu stekne pravo vlasništva (svvlasništva) tog stana. Okolnost da je

oni predmeti ili vrijednosti koji su dobijeni zamjenom za neke druge predmete bračne stečevine (realna subrogacija).

Sudska praksa morat će rješavati i pitanja koja izazivaju novi oblici imovinskih prava. Riječ je o pravima iz životnog osiguranja, prava na osnovu dionica i dividende trgovackog društva.⁴¹ Kod ugovora kojima je predmet životno osiguranje za slučaj smrti ili nezgode vrlo je teško odrediti da li je bračni partner svoje osiguranje plaćao iz posebne imovine ili iz bračne stečevine (slično kao i kod igara na sreću). Stoga, dođe li do realizacije takvog ugovora tako da protekom ugovorenog roka bračnom partneru bude isplaćen sav ugovoreni iznos na ime životnog osiguranja, to treba smatrati bračnom stečevinom. Jedini slučaj kada sredstva dobijena iz police životnog osiguranja treba smatrati vlastitom imovinom jeste ukoliko bračni partner osiguranik ostvari premiju na ime naknade štete koju je pretrpio nastupom invaliditeta, obzirom da se tu radi o materijalnoj satisfakciji koja je vezana isključivo za tog bračnog partnera.⁴² Imovinska prava koja potiču od papira od vrijednosti ulaze u bračnu stečevinu bez obzira da li glase na ime nekog bračnog partnera, po naredbi, ili na donosioca. Potrebno je ispunjenje uslova da je stečena prihodima od rada bračnih partnera, ili utroškom sredstava bračne stečevine.⁴³ Za sve navedene primjere, u praksi će biti teško dokazati iz koje imovine potiču. Sud bi se u svakom

jedan bračni drug otkupio stan uz saglasnost drugog bračnog druga, sama po sebi, nije dovoljna za pravni zaključak da se drugi bračni drug davanjem takve saglasnosti saglasio da predmetni stan predstavlja posebnu imovinu bračnog druga koji je izvršio otkup. Pravo vlasništva na stan koji je jedan bračni drug otkupio na svoje ime potiče od prava na otkup stana, koje je pravo imovinske prirode i koje je kao takvo bilo bračna stečevina bračnih drugova. Pravo na otkup stana ulazi u režim zajedničke imovine bračnih drugova, pri čemu porijeklo sticanja stanarskog prava prije zaključenja ugovora o otkupu stana nije od uticaja. Pravo na otkup stana imala je ne samo tužiteljica na čije ime glasi ugovor o korišćenju stana, već i tuženi kao sunosilac stanarskog prava.“ (Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: Rev 65 O P 199331 11 od 19.01.2012., objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH 2012/1:2)

„Okolnost da je jedan bračni drug otkupio stan uz saglasnost drugog bračnog druga, sama po sebi, nije dovoljna za pravni zaključak da se drugi bračni drug davanjem takve saglasnosti saglasio da predmetni stan predstavlja posebnu imovinu bračnog druga koji je izvršio otkup. Pravo vlasništva na stan koji je jedan bračni drug otkupio na svoje ime potiče od prava na otkup stana, koje je pravo imovinske prirode i koje je kao takvo bilo bračna stečevina bračnih drugova.“ (Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Rev 70 O P 000642 10 Rev od 25.10.2011., objavljeno u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH 2011/1:2)

41) M. Alinčić *et al.*, 500.

42) D. Hrabar,, 55.

43)M. Počuća, Zajednička imovina supružnika, 144.

konkretnom slučaju morao voditi načelima ravnopravnosti i solidarnosti bračnih partnera, i na taj način preventivno djelovati u pogledu eventualne zloupotrebe prava.⁴⁴

3. Upravljanje i raspolaganje bračnom stečevinom

Pod upravljanjem bračnom stečevinom podrazumijevaju se akti koji se preduzimaju u cilju održavanja imovine. To su najčešće faktičke radnje kao što su obrada zemljišta, sjetva, održavanje stana. To mogu biti i pravne radnje i pravni poslovi koji se preduzimaju sa ciljem podmirivanja tekućih potreba bračne zajednice (plaćanje komunalnih usluga, nabavka odjeće i obuće, itd.).⁴⁵

Na upravljanje bračnom stečevinom primjenjuju se odredbe stvarnog i obligacionog prava, ukoliko Porodičnim zakonom nije drugačije određeno.⁴⁶ U skladu sa članom 27. stav 1. Zakona o stvarnim pravima FBiH, svaki bračni partner (kao suvlasnik) ima pravo da stvar koja je predmet bračne stečevine posjeduje i da se njom koristi srazmjerno svom dijelu, ne povređujući prava drugog bračnog partnera. Plodovi i druge koristi od cijele stvari, kao i troškovi i tereti, dijele se među bračnim partnerima na jednakе dijelove ako se drugačije ne sporazumiju.⁴⁷

Bračni partner ima pravo da učestvuje u odlučivanju o svim pitanjima koja se tiču bračne stečevine zajedno sa drugim bračnim partnerom. Ako jedan bračni partner preduzme posao na stvari koja je predmet bračne stečevine bez saglasnosti drugog bračnog partnera, primjenjivat će se pravila o poslovodstvu bez naloga.⁴⁸ Bračni partneri mogu saglasno povjeriti upravljanje na stvari određenoj osobi kao upravniku, koja će djelovati kao njihov punomoćnik. Za upravnika može biti izabran jedan od bračnih partnera, ili druga poslovno sposobna fizička ili pravna osoba.⁴⁹ Sporazum o upravljanju stečevinom može biti jedna od odredaba bračnog ugovora, a može biti i zaseban sporazum, postignut onda kada bračni partneri nisu

44) I. Majstorović, *Bračni ugovor*, Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2005, 156.

45) Z. Ponjavić, 366.

46) Član 253. PZFBiH, član 230. PZBD

47) Član 29. stav 1. Zakona o stvarnim pravima FBiH

48) Član 30. Zakona o stvarnim pravima FBiH

49) Član 34. stav 1. Zakona o stvarnim pravima FBiH

zaključili bračni ugovor. Zakonodavac ne propisuje formu za ovu vrstu sporazuma i za njegov raskid, tako da je to moguće uraditi u bilo kojoj formi i u svako doba.⁵⁰ Ukoliko je ovakav sporazum jedan od sastavnih dijelova bračnog ugovora, za punovažnost ovakvog ugovora nužno je da isprava bude notarski obrađena.⁵¹

Kod upravljanja suvlasničkom stvari razlikuju se poslovi redovne uprave i poslovi koji prelaze okvir redovne uprave. Za poduzimanje poslova redovnog upravljanja stvari potrebna je saglasnost suvlasnika čiji dijelovi zajedno čine više od jedne polovine vrijednosti stvari. Ako se ne postigne potrebna saglasnost, a poduzimanje posla je neophodno za redovno održavanje stvari, svaki suvlasnik ima pravo zahtijevati da o tome odluči sud u vanparničnom postupku.⁵² Međutim, kod bračne stečevine svaki bračni partner je suvlasnik jedne polovine, tako da ni jedan od njih ne bi mogao bez saglasnosti drugoga preduzeti posao redovne uprave stečevine. Ovakvo normiranje može izazvati svakodnevne poteškoće u praksi. Jedan bračni partner može dokazivati da nije dao svoj pristanak za poduzimanje određenog posla redovnog upravljanja, što neće uticati na prava i obaveze savjesne treće osobe, ali može na međusobne imovinsko-pravne odnose bračnih partnera.

Za poduzimanje poslova koji prelaze okvir redovnog upravljanja (promjena namjene stvari, izdavanje stvari u zakup, zasnivanje hipoteke na cijeloj stvari, zasnivanje služnosti, veće popravke ili prepravke stvari koje nisu nužne za održavanje i sl.) potrebna je saglasnost svih suvlasnika. Ako postoji sumnja, smatra se da posao prelazi okvire redovnog upravljanja. U slučaju nepostizanja saglasnosti, ako za preduzimanje posla postoje načito opravdani razlozi, svaki suvlasnik ima pravo zahtijevati da o tome

50) N. Traljić/ S. Bubić, 78.

51) Član 258. stav 2. PZFBiH. Ovdje treba napomenuti da je presudom Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (presuda broj: U-15/10 od 02. decembra 2015. godine, objavljena u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 30/16) član 73. Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 45/02, a u kojem je i propisano da pravni poslovi o reguliraju imovinskih odnosa između bračnih drugova za svoju pravnu valjanost zahtijevaju notarsku obradu isprava) proglašen neustavnim. Nakon donošenja ranije navedene presude Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine nije izmijenjen Zakon o notarima Federacije Bosne i Hercegovine, pa se samim tim nije ni promjenilo stanje u praksi, te se i dalje bračni ugovor zaključuje u formi notarski obradene isprave.

52) Član 31. Zakona o stvarnim pravima FBiH

odluči sud.⁵³ Sud će u vanparničnom postupku provesti potrebne dokaze i na osnovu rezultata cjelokupnog postupka donijeti rješenje kojim će uređiti način upravljanja ili korištenja zajedničkom stvari po odgovarajućim propisima o materijalnom pravu, vodeći računa o njihovim posebnim i zajedničkim interesima. Kad je među zainteresovanim licima (bračnim partnerima) sporno pravo na stvar koja je predmet postupka, sud će uputiti predlagajuća da u roku od 15 dana pokrene parnicu radi rješavanja spornog prava, a vanparnični postupak će prekinuti. Vanparnični sud može, do doношења odluke nadležnog organa, privremeno urediti odnose zainteresovanih osoba (bračnih partnera) u pogledu upravljanja kako bi se spriječila šteta, samovlašće ili očita nepravda.⁵⁴

Što se tiče ovlaštenja raspolaganja svojim dijelom, jedan bračni partner bez saglasnosti drugog može raspolagati svojim (idealnim) dijelom.⁵⁵ Raspolaganje obuhvata otuđenje i opterećenje imovine.

Porodični zakon nije normirao da drugi bračni partner ima pravo preče kupovine u slučaju prodaje idealnog dijela. Pravo preče kupovine je priznato bračnom partneru samo u slučaju donošenja sudske odluke da se podjela stvari izvrši prodajom stvari zbog toga što je fizička dioba nemoguća ili je moguća uz znatno smanjenje vrijednosti stvari.⁵⁶ Zakon o stvarnim pravima Federacije BiH, u članu 27. stav 2. predviđa da u slučaju kada jedan bračni partner kao suvlasnik nekretnine prodaje svoj dio, drugi bračni partner ima pravo preče kupovine, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

PZRS je normirao da zajedničkom imovinom bračni supružnici raspošlažu sporazumno. Svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni supružnik ne može samostalno raspolagati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.⁵⁷ Na zajedničku imovinu se primjenjuju odredbe stvarnog i obligacionog prava, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.⁵⁸

53) Član 32. Zakona o stvarnim pravima FBiH

54) S. Mulabdić, *Građansko procesno pravo*, Grin Gračanica, Tuzla, 2010, 604-605.

55) Član 27. stav 1. Zakona o stvarnim pravima FBiH

56) Član 257. PZFBiH, član 234. PZDB

57) Član 271. stav 1. i 2. PZRS

58) Član 271. stav 6. PZRS

4. Podjela bračne stečevine

Bračni partneri mogu bračnu stečevinu podijeliti ugovorom.⁵⁹ „Bračnim ugovorom se način podjele može odrediti već pri samom sklapanju braka, ali isto tako i nakon sklapanja braka, odnosno nakon stjecanja stečevine.“⁶⁰ Ovakav način diobe je, po pravilu, najbolji za bračne partnere. Oni su zajednički učestvovali u njenom sticanju i najbolje znaju kako je treba podijeliti.⁶¹ Ako bračni partneri ne zaključe ugovor, podjelu bračne stečevine izvršiti će sud na zahtjev bračnih partnera ili povjerioca bračnog partnera, kako tokom, tako i nakon prestanka braka.⁶² Bračni partner se ne može valjano unaprijed odreći prava na diobu, ali može valjano ugovoriti ograničenja prava na diobu. Postavljeni ograničenje može se ticati postavljanja roka ili uslova. Bračni partner može svoje pravo na diobu ostvariti zahtijevajući ga potpuno, dakle u pogledu ukupne bračne stečevine, ili samo djelomice, u pogledu pojedinih stvari i prava u okviru bračne stečevine.⁶³

Sudska dioba se sprovodi prema pravilima o vanparničnom postupku, ako među bračnim partnerima nema spora o predmetu diobe. Postupak se pokreće prijedlogom od strane jednog bračnog partnera. Ukoliko među bračnim partnerima postoji spor o tome da li neka stvar ili pravo ulaze u bračnu stečevinu ili su posebna imovina jednog bračnog partnera, sud će u vanparničnom postupku uputiti stranke da pitanje prava riješe u parničnom postupku.⁶⁴ Parnični postupak, pored bračnih partnera, može pokrenuti i povjerilac jednog od njih.

PZFBiH i PZBD normiraju podjelu bračne stečevine na jednakе dijelove, ukoliko bračni partneri nisu ugovorili drugačije. U pojedinim slučajevima ovaj način podjele može biti izrazito nepravičan u odnosu na jednog bračnog partnera, tako da se kao jedini način izbjegavanja ovakve situacije pojavljuje zaključenje bračnog ugovora. Prema PZRS: „Svakome od bračnih supružnika pripada po jedna polovina zajedničke imovine.“⁶⁵

59) Član 255. stav 1. PZFBiH; član 232. stav 1. PZBD

60) N. Traljić/ S. Bubić, 79.

61) Z. Ponjavić, 368.

62) Član 255. stav 2. PZFBiH; član 232. stav 2. PZBD

63) V. Belaj, Bračna stečevina po Obiteljskom zakonu, *Pravo i porezi broj 11*, 2002., 38.

64) S. Mulabdić, 606.

65) Član 272. stav 2. PZRS

Međutim, PZRS je dao mogućnost da: „svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika.“⁶⁶ Sud određuje veličinu udjela bračnog supružnika prema njegovom doprinosu u sticanju zajedničke imovine, pri čemu vodi računa ne samo o ličnom dohotku i zaradi svakog bračnog supružnika, već i o pomoći jednog bračnog supružnika drugome, o radu u domaćinstvu i porodici, o brizi oko vaspitanja i podizanja djece, kao i svakom drugom vidu rada i saradnje u upravljanju, održavanju i povećanju zajedničke imovine.⁶⁷ Rješenje PZRS o mogućnosti postavljanja zahtjeva суду за određivanjem većeg dijela od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju te imovine očigledno veći od doprinosa drugog bračnog supružnika nam se čini neadekvatnim i neekonomičnim. Primjenom pretpostavke o jednakim udjelima, kako je normirano u PZFBiH i PZBD, izbjeglo bi se dugo trajanje sudskih postupaka i visoki sudski troškovi. Nadalje, primjenom pretpostavke o jednakim udjelima bračni partneri unaprijed znaju koliki dio bračne stečevine pripada svakom od njih, te se iz istih razloga lakše i jednostavnije može postići sporazum o eventualnoj podjeli bračne stečevine.

Prije podjele bračne stečevine sud utvrđuje šta čini diobnu masu. Pored stvarnih i obligacionih prava, u diobnu masu ulaze i potraživanja i dugovanja nastala u vezi s nastankom, održavanjem i uvećanjem vrijednosti bračne stečevine, bilo između bračnih partnera međusobno, bilo sa trećim osobama. Stoga će se u dio svakog bračnog partnera uračunati i dugovanja i potraživanja prema bračnoj stečevini.⁶⁸ Bračni partneri, kao suvlasnici, imaju mogućnost da sporazumom odrede način podjele. U slučaju nepostizanja sporazuma, o tome odlučuje sud, na zahtjev svakog bračnog partnera, kao suvlasnika.⁶⁹ Ako je dioba stvari nemoguća ili je moguća samo uz znatno smanjenje vrijednosti stvari, sud će odlučiti da se dioba izvrši prodajom stvari na javnoj dražbi ili na drugi prikladan način, a dobijeni iznos podijeliti srazmjerno suvlasničkim dijelovima (civilna dioba).⁷⁰ Ako ne

66) Član 273. stav 1. PZRS

67) Član 273. stav 2. PZRS

68) N. Traljić/ S. Bubić, 82.

69) Član 38. stav 1. Zakona o stvarnim pravima FBiH

70) Član 38. stav 2. Zakona o stvarnim pravima FBiH

uspije dioba prodajom stvari, sud može stvar dosuditi u vlasništvo jednom bračnom partneru, obavezujući ga da drugom naknadi tržišnu vrijednost stvari, srazmjerno njegovom dijelu.⁷¹ Svaki bračni partner snosi polovinu troškova podjele bračne stečevine, osim ako se drugačije ne sporazume.⁷²

Prilikom podjele, pojedine stvari iz sastava bračne stečevine imaju poseban pravni režim. Stvari namijenjene neposrednoj upotrebi djeteta dobit će, pored njegovog dijela, bračni partner kome je povjereno čuvanje i odgoj djeteta.⁷³ Ako se odluka o povjeravanju čuvanja i odgoja djeteta izmjeni, bračni partner će predati stvari koje su namijenjene neposrednoj upotrebi djeteta drugom roditelju, odnosno osobi kojoj se povjeri čuvanje i odgoj djeteta.⁷⁴

PZFBiH i PZBD ne sadrže pravila o izdvajanju iz bračne stečevine imovine koja služi za obavljanje zanimanja ili imovine koja služi ličnim potrebama. Za razliku od ovih zakona, PZRS je u članu 274. normirao: „Prilikom diobe zajedničke imovine, na zahtjev bračnog supružnika, u njegov će se dio prvenstveno unijeti oni predmeti iz zajedničke imovine koji služe za obavljanje njegovog zanimanja. Iz zajedničke imovine izdvojiće se i predati bračnom supružniku, pored njegovog dijela, i one stvari stečene radom u toku bračne zajednice koje služe isključivo njegovoj ličnoj upotrebi. Ako je vrijednost ovih stvari nesrazmjerno velika u odnosu na vrijednost cjelokupne zajedničke imovine, izvršiće se dioba i tih stvari, osim ako bračni supružnik koji bi ove stvari trebao da dobije ne naknadi drugom bračnom supružniku odgovarajuću vrijednost ili ne ustupi drugom bračnom supružniku, po njegovom pristanku, druge stvari.“ Stvari koji služe za obavljanje zanimanja se unose u dio ovog supružnika, dok se stvari koje služe isključivo za ličnu upotrebu predaju supružniku pored njegovog dijela.

Pitanje o kome se u posljednje vrijeme diskutuje u pravnoj literaturi jeste problem vrednovanja profesionalnog potencijala (*human capital, earning capacity*) jednog bračnog partnera tokom trajanja bračne zajednice.

71) Član 38. stav 3. Zakona o stvarnim pravima FBiH

72) Član 41. Zakona o stvarnim pravima FBiH

73) Član 256. stav 1. PZFBiH, član 233. stav 1. PZBD, član 275. PZRS

74) Član 256. stav 2 PZFBiH, član 233. stav 2. PZBD, PZRS ne sadrži odredbe u pogledu predale stvari koje služe djetetu, ili su namijenjene njegovoj neposrednoj upotrebi ukoliko se odluka o povjeravanju čuvanja i odgoja djeteta izmjeni.

Ovo pitanje nije sporno u zakonodavstvu FBiH i BD jer važi neoboriva zakska presumpcija o jednakim suvlasničkim dijelovima pa tako i u slučaju uvećane zarade jednog bračnog partnera, dok prema PZRS svaki bračni supružnik može zahtijevati da mu sud odredi veći dio od pripadajuće mu polovine, pa bi u ovom slučaju bračni partner koji je profesionalno napredovao i imao uvećanu zaradu, mogao zahtijevati veći udio u zajedničkoj imovini. Ako tokom trajanja bračne zajednice diplomirani pravnik položi pravosudni ispit, ili ljekar završi specijalizaciju, a drugi bračni partner je tome doprinio u izvjesnoj mjeri (povećanim radom u svakodnevnim poslovima ili favorizovanjem profesionalne ambicije partnera), postavlja se pitanje da li on ima pravo na udio u povećanim prihodima.⁷⁵ Stručna spremu ili zvanje (titula) jednog bračnog partnera jesu njegovo lično dostignuće, ali se ne može zanemariti doprinos drugog bračnog partnera. U američkoj sudskoj praksi postoje odluke koje uvećanu zaradu jednog bračnog partnera, stečenu u braku, određuju kao zajedničku imovinu.⁷⁶

III ZAKLJUČAK

Različiti propisi entiteta i Brčko Distrikta BiH o dijelovima bračnih partnera u bračnoj stečevini/zajedničkoj imovini/tekovini imaju negativan uticaj na ostvarivanje njihovih prava u praksi. Ove značajne materijalne razlike mogu usloviti pojavu interlokalnog sukoba zakona u ovoj oblasti. Stoga ukazujemo na potrebu harmonizacije propisa određivanjem jednakе pravne prirode imovine stečene u braku. Prihvatljivim nam se čine određenja Porodičnog zakona FBiH i Porodičnog zakona Brčko Distrikta BiH prema kojima su bračni partneri u jednakim dijelovima suvlasnici u bračnoj stečevini/tekovini, ako nisu drugačije ugovorili.

Rješenje Porodičnog zakona RS o mogućnosti postavljanja zahtjeva sudu za određivanjem većeg dijela od pripadajuće mu polovine zajedničke imovine, ako dokaže da je njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine očigledno veći od doprinsosa drugog bračnog supružnika nam se čini neadekvatnim i neekonomičnim. Primjenom pretpostavke o jednakim udjeli-

75) S. I. Panov, *Porodično pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2010, 343.

76) Slučaj *O'Brien protiv O'Brien* (N.Y. 1985). U ovom slučaju sud je utvrdio da je licenca ljekara stečena tokom braka zajednička imovina bračnih partnera uz zaključak da je profesionalni potencijal jednog bračnog partnera stečen u toku braka zajednička imovina nastala kroz neposredni ili posredni doprinos drugog bračnog partnera. Ovaj slučaj predstavlja precedent za diobu zajedničke imovine u državi New York. Citirano prema: N. Tešić, O zajedničkoj imovini supružnika, 275.

ma bi se izbjeglo dugo trajanje sudskih postupaka i visoki sudski troškovi.

Budući da su prema odredbama PZFBiH I PZBD bračni partneri suvlasnici bračne stečevine u jednakim dijelovima, onda niti jedan od njih ne bi mogao bez saglasnosti drugog raspolažati imovinom. Jedan bračni partner bez saglasnosti drugog može raspolažati svojim (idealnim) dijelom, ali ne i cijelom stvari.

Bračni partneri mogu bračnu stečevinu podijeliti ugovorom. Ukoliko bračni partneri ne zaključe ugovor, podjelu ove imovine će izvršiti sud na zahtjev bračnih partnera ili povjerioca bračnog partnera. Podjela bračne stečevine se može izvršiti kako tokom braka, tako i nakon prestanka braka.

MARITAL PROPERTY IN FAMILY LEGISLATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

Subject of this article is relationship of marital partners in acquiring property during the marriage. Marital property, among everything else, is also a logical consequence of the duration of a marriage. Work is the necessary element in acquiring marital property, but in that it is not the mode, results and duration of the work that are significant. Duration of the marital community is also a significant element in acquiring marital property, but it needs to be differentiated from the duration of the marriage.

This article reviews solutions for the status of the marital property acquired within the duration of the marital community, which solutions are related to issues that are not precisely regulated in existing family legislation. Form of the ownership acquisition (originary and derivative) influences the determination of the status of property acquired within the duration of the marital community. Acquisition of property by occupation and prescription determines the status of marital property and its legal nature. Article tries to establish as well legal nature of the property rights from the life insurance and company stocks and dividends.

Key words: marital property, marital community, modes of acquisition, co-ownership